

Emilija Šaulytė, Dovilė Karlonienė, Jolanta Merkelienė, Judita Liukaitytė - Kukienė
Aplinkos ministerija, Klimato politikos grupė

Klimato kaitos programa

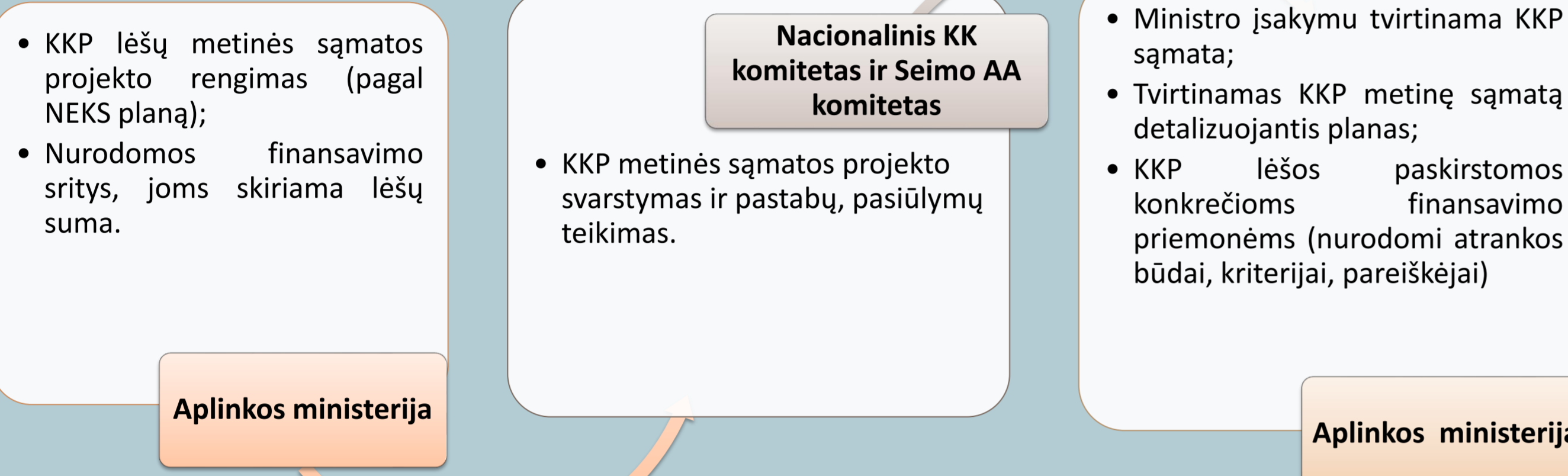
Siekiant sukurti atskirą programą už apyvartinių taršos leidimų pardavimus gautoms lėšoms rinkti ir finansuoti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo projektus, 2009 m. liepos 7 d. priimtas Lietuvos Respublikos klimato kaitos finansinių instrumentų įstatymas, kurio 10 straipsniu įkurta **Klimato kaitos programa (KKP)**.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarimu įgaliojo Aplinkos ministeriją administruoti Klimato kaitos programos lėšas.

KKP lėšos gali būti naudojamos šioms sritims:

- energijos vartojimo ir efektyvumo didinimo projektams (pvz., daugiabučių namų renovacijai, fizinių asmenų namų atnaujinimui, pastatų renovacijai);
- atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo skatinimo ir aplinkai palankių technologijų diegimo projektams (pvz., biokuro katilų įrengimui ar saulės jėgainių įrengimui, transporto priemonių įsigijimui, ekologiškos infrastruktūros sukūrimui);
- vystomojo bendradarbiavimo projektų įgyvendinimui besivystančiose šalyse, perduodant Lietuvos technologijas ir patirtį (pvz. saulės elektrinės Armėnijoje, Sakartvele, Moldovoje, Malaizijoje);
- visuomenės informavimui ir švietimui, konsultavimui aktualiausiais klimato kaitos klausimais (pvz. 100 klausimų apie Klimato kaita knygos išleidimui);
- prisitaikymo prie klimato kaitos pokyčių (angl. adaptation) ir klimato kaitos padarinių švelninimo (angl. mitigation) priemonių įgyvendinimui;
- Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos įgyvendinimo priemonių plano vykdymui;
- KKP lėšų administravimui ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų registro tvarkymo finansavimui.

Sąmatos rengimo procesas:

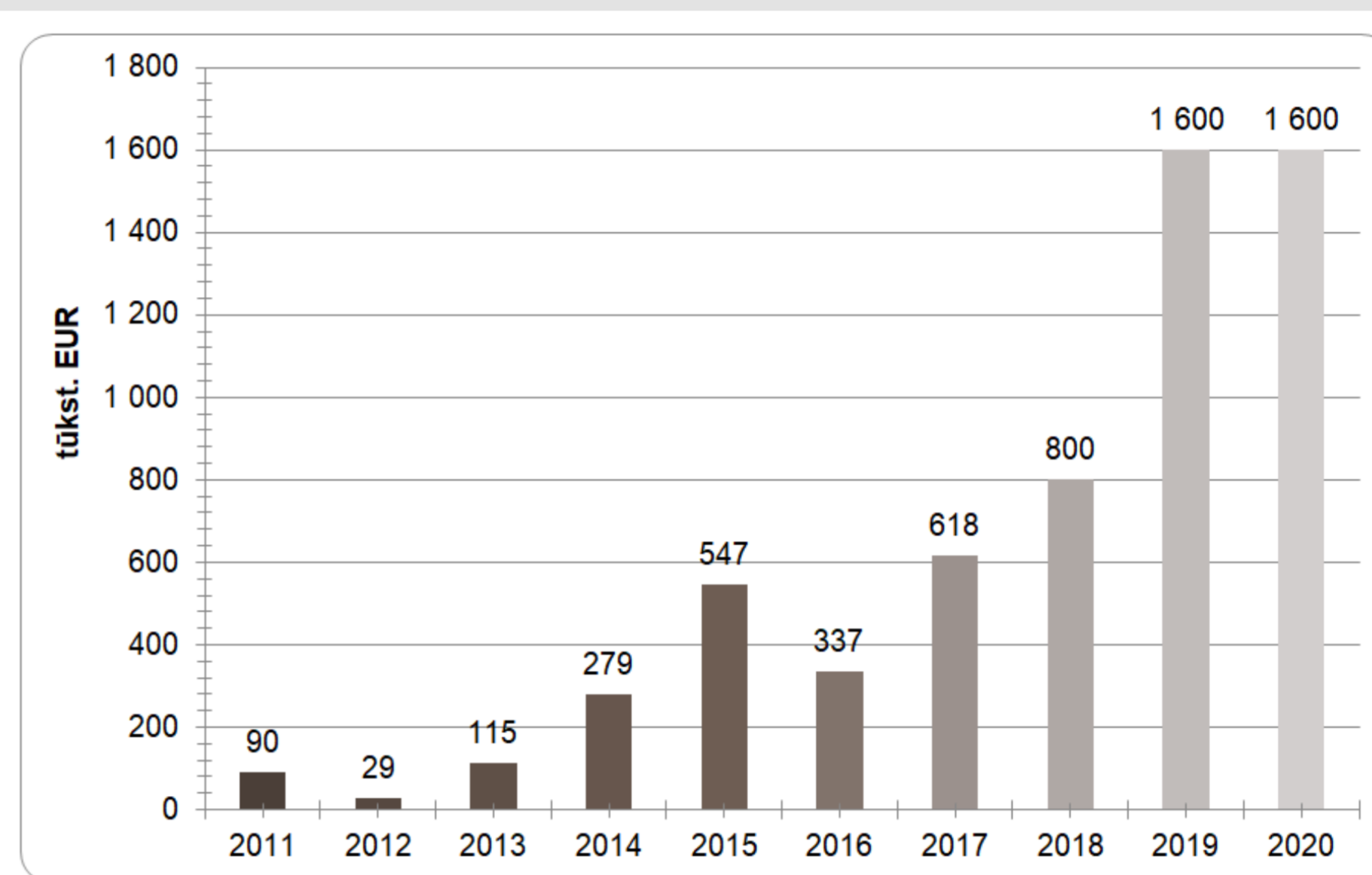
2020 m. sąmatoje suplanuotos priemonės, kurios yra įtrauktos į Nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą 2021-2030 m.

Parama besivystančioms šalims

Jungtinių Tautų Bendrosios klimato kaitos konvencijos (toliau – Konvencija) 4 straipsnyje nustatyta, kad visos Konvencijos šalys (ir Lietuva) turi mažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą į atmosferą, atsižvelgdamos į bendrą, bet diferencijuotą atsakomybę. Lietuva kartu su kitomis išsivysčiusiomis šalimis, įrašytomis į Konvencijos II priedą, yra įsipareigojusios *padėti besivystančioms šalims* padengti jų išlaidas, susijusias su klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonių vykdymu.

Nuo 2011 m. Lietuva finansinę paramą besivystančioms šalims klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos srityje teikia iš KKP lėšų, per Užsienio reikalų ministerijos administruojamą vystomojo bendradarbiavimo projektus ir Finansų ministerijos įnašus.

Nuo 2014 m. Aplinkos ministerija teikia dvišalę paramą dvišaliams vystomojo bendradarbiavimo projektams, susijusiems su klimato kaita. Dvišalė parama yra efektyvesnė ir naudingesnė abiem šalims: padeda keistis Lietuvos patirtimi ir užmegzti vertingus ryšius bendradarbiaujant, populiarina Lietuvos technologijas, o naudojant viešuosius finansus pritraukiamas privataus sektoriaus investicijos. Gauti dvišalę paramą turi teisę Lietuvos įmonės, ketinančios įgyvendinti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos projektus besivystančiose šalyse. Kasmet Aplinkos ministerijos Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos teikimo komisija patvirtina projektų koncepciją, o Aplinkos projektų valdymo agentūra skelbia projektų konkursą ir atranka geriausius projektus. Kiekvienais metais Aplinkos ministerija Europos Komisijai teikia atskaitą apie praėjusiais metais suteiktą finansinę paramą besivystančioms šalims.

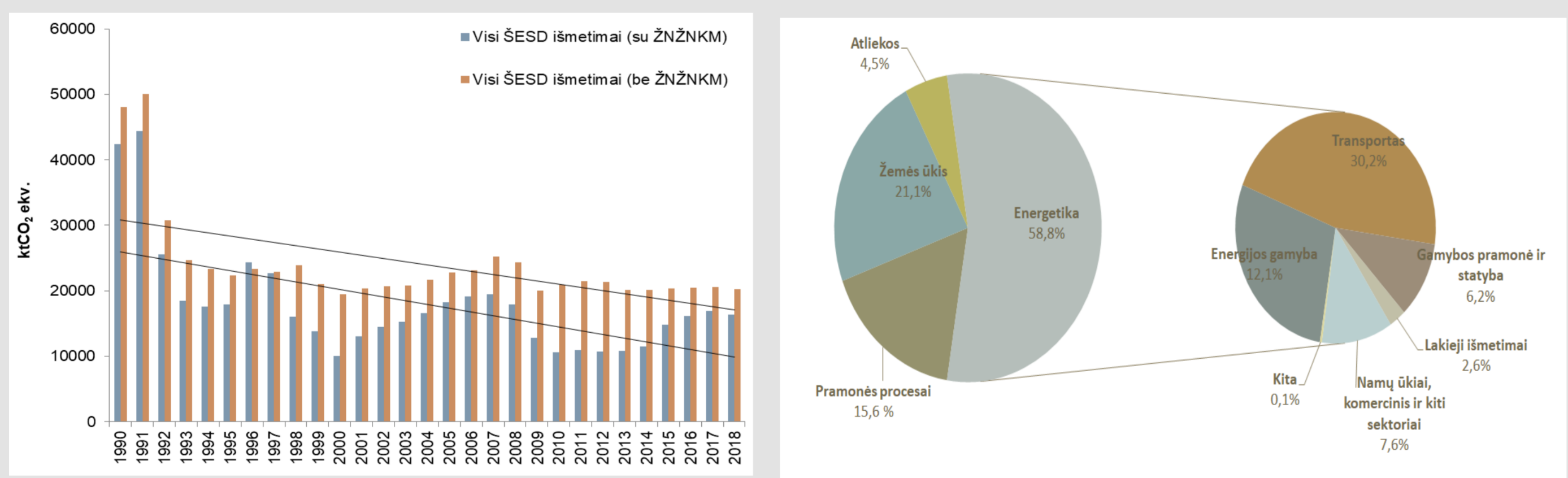
Finansavimas KKP lėšomis besivystančioms šalims (tūkst. EUR)

ŠESD apskaita ir tendencijos Lietuvoje

Nacionalinės išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio apskaitos 2020 m. ataskaitos už 1990-2018 metus duomenimis, **2018 m. Lietuvoje į atmosferą buvo išmesta 20,3 mln. tonų CO₂ ekv.** 2018-aisiais Lietuvoje bendras išmestų ŠESD kiekis sumažėjo apie 1,7 proc., o palyginus su 1990 m. – emisijos sumažėjo -57.8 proc.

Tuo tarpu ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje nedalyvaujančiuose sektoriuose (tai transportas, žemės ūkis, namų ūkiai, atliekos ir kt.). Šių sektorių išmestų ŠESD kiekis 2005-2018 m. išaugo beveik 12 proc. 2018 m. šalyje buvo absorbuota 3,9 mln. tonų anglies dvideginio, daugiausia – miškų ir daugiamečių pievų dėka (žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektorius (ŽNŽNKM)).

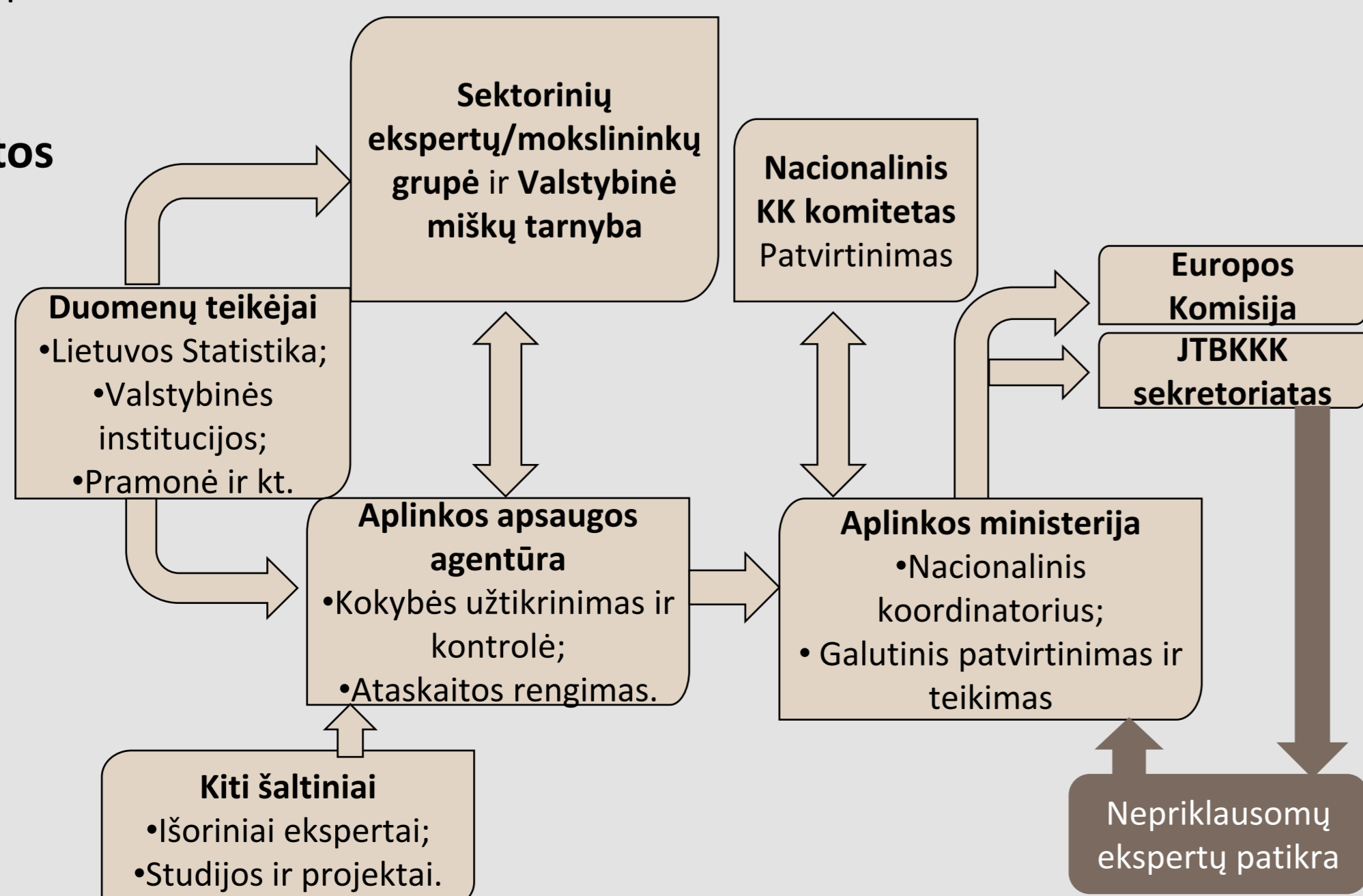
ŠESD kiekio kitimo tendencija 1990 – 2018 m. ir ŠESD kiekis skirtinguose sektoriuose

2018 m. ŠESD emisijos **transporto** sektoriuje buvo didžiausios (**30,2 proc.**); **energetikos** sektorius buvo antras (**28,6 proc.**); **žemės ūkis** – trečias (**21,1 proc.**). Kiek mažiau išmetė **pramonės** (**15,6 proc.**) ir atliekų (**4,5 proc.**) sektoriai. ŠESD kiekis transporto sektoriuje **2018 m. išaugo net 6,4 proc.**, palyginti su 2017 m. Tai lemia sektorius plėtra, senstantis automobilių parkas (lengvųjų automobilių amžiaus vidurkis yra daugiau nei 15 metų). Kelių transporte didžiausi teršėjai yra lengvieji (beveik 60 proc.) ir sunkiasvoriai automobiliai (36 proc.). Be transporto sektoriaus, išmestų ŠESD kiekis 2018 m. taip pat padidėjo, palyginti su 2017 m., cemento gamybos (13,5 proc.), kuro naudojimo pramonės įmonėse (7,2 proc.) ir namų ūkių bei komercinių įmonių šildymo (2,9 proc.) sektoriuose.

Pagrindinės Lietuvoje išmetamos šiltnamio dujos – anglies dioksidas (CO₂) – sudarė **67,4 proc.** viso 2018 m. išmesto kiekio. Gerokai mažiau išmesta metano (CH₄) – **15,1 proc.**, azoto suboksido (N₂O) – **14,6 proc.**, fluorintų dujų – 2,9 proc.

Nacionalinės ŠESD apskaitos rengimo sistema

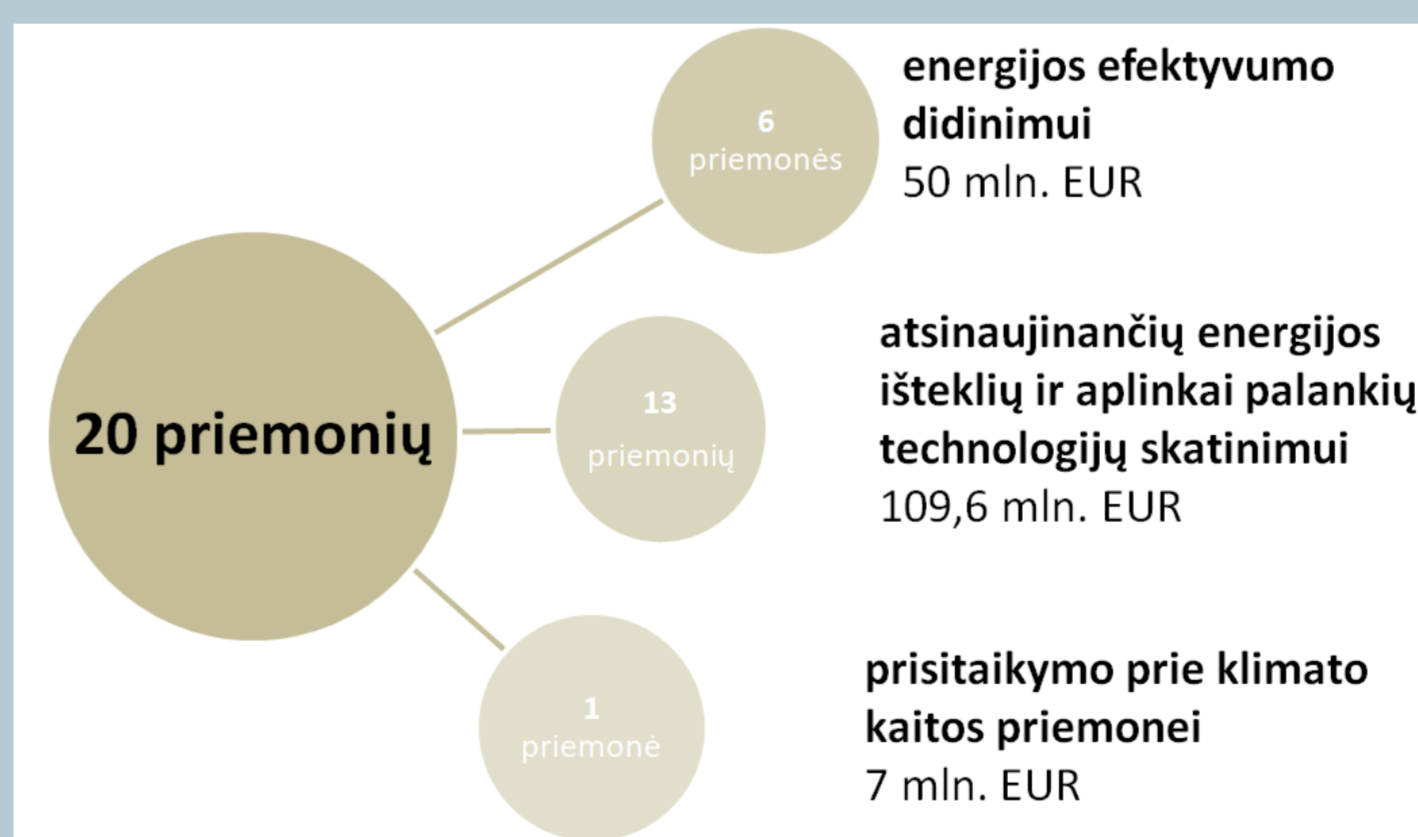
ŠESD mažinimas Lietuvoje

2020 m. KKP biudžetas 166,6 mln. eurų – klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos priemonėms.

Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimui ir aplinkai palankių technologijų diegimui skatinti skirta 109,6 mln. eurų. Iš jų 15 mln. eurų – atsinaujinančių energijos išteklių (saulės, vėjo, geoterminei energijos, biokuro ar kt.) panaudojimui visuomeninės ir gyvenamosios paskirties pastatuose (darželiuose, mokyklose, ligoninėse, globos namuose ir pan.), 14 mln. eurų – šių išteklių panaudojimui privačių juridinių asmenų visuomeninės, gamybinės paskirties pastatuose, kitos paskirties inžineriniuose statiniuose, pakeičiant iškastinio kuro naudojimą, 20 mln. eurų – miesto ir priemiestinio viešojo transporto parko atnaujinimui, skatinant naudoti elektra, suskystintomis gamtinėmis dujomis ir kt. varomas transporto priemonės, 15 mln. eurų – kompleksinei ekologiško transporto ir infrastruktūros skatinimo priemonei.

50 mln. eurų iš KKP skirta energiniam efektyvumui didinti. Iš jų 10 mln. eurų – seniems daugiabučiams renovuoti pagal Daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) programą, 5 mln. eurų – daliai daugiabučių renovacijai („mažajai renovacijai“), kai atnaujinamos vidaus šildymo ir karšto vandens sistemos, 5 mln. eurų – individualių namų atnaujinimui, pasiekiant ne mažesnę kaip B energinio efektyvumo klasę, 12 mln. eurų – privačių juridinių asmenų (įmonių) pastatų atnaujinimui, 5 mln. eurų – viešųjų pastatų atnaujinimui, 13 mln. eurų – privačių juridinių asmenų energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimui pagal energijos audito ataskaitas.

7 mln. eurų numatyta prisitaikymo prie klimato kaitos priemonei – reguliuojamam drenažui (išmaniosios melioracijos įrengimui vietoje dabartinės melioravimo sistemos).

Vilniaus miesto klinikinė ligoninė

Saulės elektrinė Sakartvele

Vilniaus universiteto botanikos sodo administracinis pastatas, Kairėnuose

Daugiau informacijos apie Klimato kaitą:
<http://klimatokaita.lt/>
<http://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/klimato-kaita>

Autorių kontaktai:
emilija.saulyte@am.lt ; dovile.karloniene@am.lt
jolanta.merkeliene@am.lt ; judita.liukaityte@am.lt